

APLE TUS, KURIUS ŽĒNUOM Ē KURIUS ATSĒMĒNAM

MUOSIEDIŪ – 760

METU

RUDĪS EDVARDŠ

I DALĒS

Mona akim veizont tēi laikā pradingē,
Kap ē mūsa dēinas po kēimelē lēipo,
Ka pro luopšē krašta slinka dēinu vingē,
Kol pēinieli mamas žinduom atsēvēipē.

Auguom ē tvērtiejuom, brēnda sovuokēmā,
Ka ēšgērduom žuodi mamas pasakīta,
Ka pamatiem asla, žali plati kēima,
Ka pradiejuom skērtē vakara nu rīta.

Sava mažuoms ronkuoms muokiemuos pajimtē
Ē atneštē mamā ka ē mēnka dākta,
Kol žemaitiu žuodē, sodietē i minti,
Pasaka vaikīstēs privertē pabēngtē.

Ē pri mamas šuona daug kou sožēnuojuom –
Kāp če atsēraduom, ēš kor jūras tvēna –
Kāp tuolībiu tuolēs plaukiuojuom kap nuojē,
Kol atraduom žemē so vardo – Gimtēnē.

Jug gīvenēms miesta maž kou atsēskīrēs
Nu žmuogaus lēkēma, laiko atētverta –
Pagīvenē dingstam puomērtinius tīrus,
Muosiediu pridiejē naujē žmuoniū karta.

Ē nomūs, statītūs pruosenieliu mūsa,
Jug atrondam stala, šēlta sava luova,
Ē dainas išgērstam so malduoms par posē,
Ē išmuokuom dērbtē, pruoto pasēkliuovē.

Ē laikā vīniuojēs i ritini stuora,
Apsokēmā blīkčiuo, naujomo keruojēs –

Daukonta, Žemaitēs mintis, jausmā, nuorā
So momis soauga nu galvuos lig kuojū.

Mažē laika tarpā stom ēlgiausius omžius –
Vēskas šem pasaulī ēš menkiausē nieka –
Ēš mažuos sieklelēs žalēs miediu komžas,
Ēš mažū lašieliu platēs jūras drēikas.

II DALĒS

Tarp vēsū kalnieliu mūsa gražē krašta,
Tarp kuovū nuožmiausiu laisvē paaukuotu
Muosiedē pilietē senē isērašē
Patiūs garbingiausius Žemaitējēs pluotūs.

Vītauts Žemaitējē pardavē krīžeivems,
Bet žēnuojē aiškē – netēkrē tēi žuodē –
Vīrā aštrēs kardās taisē minti kreiva,
Tuos teisībēs prasmē Lietovā iruodē.

Tik kraujo muokietē ož žuodius sakītus
Ne vēsē teēšgal, ka ē tvērto kūno,
Mērē jug ont krīžiu ne tik pagal mitus,
Mērē šventē žmuonis, garbēnē Perkūna.

Ē rauduojē sesēs sava jaunēkātū,
Muotinas grūmuojē ont prakeikta kara,
Tik iš sava žiemiu nu skriaudū parkaitē
Pajūrē žemaitē priēša laukon varē.

Ne vainēkās gruozē kuovū metā pintē –
Riterems Euruopas, vīskopū palaima.
Tik kardā žemaitiu ē vēiningas mintis
Meilē sogroužēna i miškingus kaimus.

III DALĒS

So vaikīstēs žingsnēs, so opaliu vieso
Mažās akmēnelēs, dūrosēs i kuojēs,
Ždint laumēs joustuoms i laukus varviesem,
Ka derlesnē žemē džiuginto artuojo.

Kelē ē takelē i pat šērdi smeigies
Ē malda grīžēmu vēn ausies kartuojuos –
Muosiedē pasaulis kap trapiausi snaigē
Ē gražiausi gēismie žemie sokortuojē.

Iš tīrū šaltīniu mes ne viesā gieriem,
Dongaus mielēnoma vērpolinga ganda,
Kor par auksa smēltē prasēmušēs gieris
Mums šērdie pavērtā skombontiuoms
legenduoms.

Cīrolē noblaškē čiolbesēs tas pēivas,
Pēmpēs nosiūbava klīkesēs žuolinius,
Ka pavasarēnēs jauna karkla žēivēs
Nešē saldē solti pūmporou galēnem.

Nogīventa laika ne sekundēs skalda –
Žmuoniū varga žombē, pečē ēškūrentē,

Ēšskaptoutē medē truobesē ē baldā,
Pergalēs ēštrauktas gēnont sava krona.

IV DALĒS

1896 m.

Biega jug pro lēipas Vaižgonts i bažnīcē,
Aušēna jug borna par pamuoksla ēlga,
Muokē, kāp užmestē varga dēinū nītis –
Švēntās sakramētās šeimū lēzduos vēlgē.

Vo paskou iš prūda vondēnē saulietā
Pasēsīemēs gruozē nulek i pradēnē, –
Žemaitējēs raidiem muokēnius apmīetēs,
Lietovībēs dvasē so vākās brondēna.

Kapū gatvēs šuonē, Skaras suodna truobuo,
Lauk jau Vaškīs Petros, kou tiktā
parvīkēs, –

Ons „Tievīnēs sarga“ atvežē kap gruobi,
Kap kuovū ož laisvē dievēška vainēka.

Tums paveiz i raidēs, kap spīgliouta viela,
Erškiētē vainēka ont lietoviu kalbo,
Ē i šērdi plakas džiugesīs pašielēs –
Ka carēnē valdē nuosprēndi paskelbē.

Ons ni negalvuojē, ka tamē miestalie,
Tuo mažuo pašīurie, prisēdēngēs medēs,
Kartkartiems paralkēs, kartkartiems
sošalēs,
Bus pro mažas doris laikrašti ēšvedēs.

V DALĒS

1921 m.

Vaškē Petra sūnos irgi vardo Petris
Bova linkēs ronkuoms statulas sokortē,
Parversmu nekēntēs, so daiktās par pieti,
Traukē i Euruopa, nepabūgēs skorda.

Muokies iš italu menēšku pluonībiu,
Daug gražiū bažnīčiu, vuos gali sojimtē –
Angela skulptūruoms kap medo apkēbēs,
Vēn iš pruota varē dēdingiausēs mintis.

Verties kap begalis, nebējuojē nieka,
Netausuojē ronku, dērba kas pakliovē. –
Tēp peklas praējē, sava tēksla siekē,
Teisies viel i švēisa ožšēiniu lietovē.

Esam mes galingē ne tik ronku ijego,
Žmuogo jug išaukštēn mintis ē svajuonēs –
Ons rīžtingā ējē, rēstelē nebiega,
Nelēnkies novargēs obagou nē puonou.

Ka jau apsēprata ožjūrin pakliovēs,
Notarē paminklus vaškēnius sokortē –
Savuojē pasaulē oždara slieptovē
Atskleidē pasauliu menēškiausēs bortās.

Dešimtis gražiausiu, trikštontiū givibė, –
Ruoduos pu sekundės jims jodietė vėsas.
Paruodū skulptūras dīga ligo grībā –
Lai atėjė žmuonis talėnto žaviesės.

VI DALĖS

1967 m.

Tuos šeimuos dėdingas palaimingu galiu
Lėka dā ē miestou Muosiedė patėrtė
Auga Rimantielis¹ – muokies, eilės kalė
Kap vėsė muokslėivė, kap vaikiokams
skėrta.

Trėnont klasės soula daug kas pasėruoda –
Maties, vāks palinkės so meno bėndrautė.
Muotina, Adelė², tarė tvėrta žuodi –
Nier kuo prieštarautė prigimtėisėms
srautams.

Lai praėjė metā po pasauli gromas –
Rimants muosiedėškems notapšnuojė
Inta –
Pabarzdie drėžielielis, šīpsolis geroma,
Kor Vacis muokiejė sotėktėms dalintė.

Dėdėlėijė žmuonės netelp sava kapė,
Tarsi bangas sklīdor anū šluovies aura,
Bet miestelė vaizdou, tēp platė prašapos,
Rimanta paminklos kap laimieta taurė.

Kas tik nuor pajostė žmuogėškoujė siela,
Nėrėk daug skaitītė, nē kor tuolėi eitė –
I skulptūras prasmė jausmās isėvieiėlės,
Inta pamatīs ons gīva sava vėituo.

¹ *Eidiejus Rimants – skulptorios.*² *Vaškītė-Eidiejienė Adelė.*

VII DALĖS

1893 m.

Gėršėnū kaimielis ož ganīkluoms žīdu
Truobesės Galdėku jau iš tuola švėitė,
Tik Markauskė bėržė ē nomus išvīdės
Jau anėms nebskirsi ēšimtėnės vėitas.

Gėršienėškiu žemė talėntās tortinga –
Galdėka Aduoma¹ piešėnė pasklėda
Po pasauli vėsa ē spalvingās vingės
Grīžt pri gimta noma so garbies
palīduoms.

Auga čė pri kelė oužoulā galingė
Ē beržā aukštiausė, saulie šakas skraidė,
Geldėkienė sopa luopšė minkšta lingė,
Pasakas rašītas Žemaitėjės raidiems.

Aduomielis klausies ē i šėrdi diejuos,
Tarsi nu vaikīstės būt vėskou žėnuojės,

Mosiedė šv. arkangela Mikuola bažničė. Mukienės Danutės portėgrapėjė

Ka platem pasaulie gimta kaima viejė
Īr didi palaima, tėkros žemės ruojos.

Ėlgesingas spalvas par paveikslus rėtas
Soteik koloritou vėrponti tėkroma,
Tarsi tėn, gimtėnie, medė kuožna rīta
Ož teisībė švėnta ē ož švėisa gromas.

¹ Galdėks Aduoms – žīmos lietuviu menininks.

VIII DALĖS

1861 m.

Ėš tuo patėis lėzda ē Prancėškos¹ ėjė –
Arkivīskops bova vėsuos Žemaitėjės,
Ož lietoviu kalbo skombontė raštėjė
Garbio, švėisio pruoto džiaugies ē
kėntiejė.

Tās laikās kelelė tik par rusu miestus,
Tik ruskėniems raidiems knīngas
drokavuotas,
Bet žemaitiu sielas mamu žuodės diesties,
Akmėnū tvėrtībė nogalonda pruota.

Arkivīskops matė, talėnto ėšgėrda –
Nieks negal atimtė ėš lietoviu raidiu,
Anuos kap ē meilė, ėt par patė šėrdi,
Ligo kuokėi paukštė daugėnas ē skraida.

¹ Karevičė Prancėškos – Žemaitėjės vīskops.

IX DALĖS

1926 m.

Vo šatiškis vīskops braukė laisvės driūžė
Par žemaitiu žemė, Muosiedi ē Skouda,
Ka laikā sovietu, i šokės sodožė,
Būtom nuvalītė lėngvė ē neskaudė.

Vaičiou ĩr paminklos katedras švėntuoriou
Išstatīts, ka baimė, ĩrašā iš Rašta.
Didi asmėnībė be mažiausiu spuru,
Daug gīven aplinkou, bet tuokiuos nebrasi.

X DALĖS

1945–1955 m.

Par Naujoku kaima, šlomštonti opelės,
Mienesėinu bliksnės nu malūna prūda,
Kels kap sena gėmbė, trūkės krintė ē kelas,
Kol Šaukliū ganīkluos dolkiem pasėruoda.

Čė, tuo plīnie vieju, kor Granauskis braidė
Ē parašė knīga, lekontė par dongo,
Tik Aiškūna mielio nesovėlgė raidiu,
Kor pri pat truobelės tēp gracingā ronguos.

Ak, to velnė vākė, vuos nesošokau aš,
Kāp gali ožmėrštė rītmėtė opieli,
Kor pri lazduos karkla meškerė prirėšės,
I aukštībė vaizdus ē mintis ėškiele.

Īr ē tuos mergātės – Alma arba Stasė,
Anū bruožā tarpās kap prūdalie mienou,
Vėskou knīgas druobie, kap komuoduo rasi,
Tik nebūk ėštėžės Šaukliū kaima miemė.

Nieks nepakartuos jau tū laikū, tū šuokiu,
Tuos muokīklas kėima, vinkšnas
patem'ė kampė,
Ē krepšėnė aikštie dūkstontiu šeštuoku,
Čėpa ē Gotauskė¹, kor so vākās tompies.

Metās nolingava mūsa laimės duozė,
Jaunė vėrta senās, čė kėtė atėjė.

(Nukelta 64 p.)

Mosiedė Vaclaova Inta akmėnų muziejau.
Mukienės Danutės portėgrapėjė

(Atkelta iš 63 p.)

Tiktā Stasės eilies, tik Granauskė pruožuo
Mes pri dabartėniu kartās priartiejem.

¹ P. Čeps, I. Gotausks – muokituojė

XI DALĖS

1945–1955 m.

Ričards Pakalniškis¹ iš Rokū kaimelė
Ēdams Šatiu kelio ontakius vėn laužė –
So Šėleikė² mintė ē so sava valė –
Gal sopras kam šėlduos pri gīvībės lauža?

Vėskuo nesospiejė, bet gėlė prakėrtės
Rašontiu poetu inuorius slaptiausius –
Justina³ poemu daugeprasmė terpė
Ēšgvildena truopnė, gėlėi isėrausės.

Tiktā Buonė meilė Almā statė neigė
Ričarda svajuonė aple tou mergatė,
Bet vės tėik ons tilė pasvajuojės svaiga,
Pro anou be žuodiu negalies praeitė.

Tik gīvenėms sava pīedas tēp ispaudė,
Ka Skruibītė Alma Granauskienė tapa,
Ričardou ē Buoniou, kap praūžos audrā,
Tik apverktė lėka sava meilės kapa.

¹ Pakalniškis Ričards – literatūruoluogs.

² A. Šileikis – mokituos.

³ J. Mercinkevičė – poets.

XII DALĖS

1945–1955 m.

Stasė Līgotātė Muosiedė muokikluo
Jau pradiejė skombė sava līra brauktė.
Graži ē gracinga, vo Augutis¹ tikė –
Pasėšava būtė ož partėnė auklė.

Tuos idiejės nīkės kėik nožodė pruožu –
Duogmas varžė vākus nu pat klasės soula!
Viešpatie brongiausis, leisk anėms
keruotė –
Mena tēkros gruožis būt vėsā prapoulės.

Stasė nepaklosa, skombėna primīnus
lšgīvento sīgo, itēmpto ont savės,
Pats tīrausis jausmos, žuodis pėrmutinis
lšleistuosiuos knīguos nenostuo polsavės.

Ē pasaulis omžems ir savi papoušės,
Skausma ēšvėrtėmās ē laimingās
blīksnės,
Skombesės šaltėniu, gorgesės opuokšniu,
Ē prisėkielėmās Dieva par Velīkas.

¹ P. Augutis – lietuviu kalbuos ēr literatūras
muokituos.

XIII dalės

1945–1955 m.

Ak, Rauduonė Igni, nu muokiklas vedo
Ne, ni vėina karta jau nebspaudiev ronku,
Tik žėnau, ka grėži, ka senė jau vedės,
Leidi sava knīgas kap strielės iš lonka.

Kap smago gėrdietė kėlstont muosiediški –
Vėsė pradė gavuom jug muokiklas soulė,
Mūsa laikū žmuonis, švėisolės ēštrīškė,
Šėlda vėsū šėrdis, kap rodenė saulė.

XIV DALĖS

1945–1955 m.

Aukšts Vaseris¹ alkštie kamuli krepšėnė
Liuob nedaug tešuokės tvuos i krepši tėisė.
Kas anou muokikluo kėik daugiau pažėna,
Būtom neatspiejės i kou ronkas tėisas.

Metā pragīventė pri spauduos abrūsu,
Ēš raidieliu siovont netėisuos peroka,
Stėlio tēp nodruožė, mintis tēp ēšprosa,
Ka ruomanams kortė nieka jau nebtrūka.

Vo ēšlėstas knīngas tēkras laika vielės –
Mėrosės ē gīvas so tavėm pruoovuojės.
Muosiedė pīlietis, nu pat Šatiu kėlės,
Drousos, nepabūgės ni kuokiū pavuoju.

¹ A. Vaseris – rašituos.

XV DALĖS

1939–1944 m.

Meilė Kodorauskiu¹ Muosiedie tebova
Paauglītės laikė keleta metieliu –
Kara dėinas, židā, iškastas slieptovės –
Nežėnā, kou rasi rītė atsėkielės.

Meilė tēp pamiega tuo kampelė vaizdus,
Ka prisėmėnėmūs ēlgesio ēšsklīda.
Dėinas tuos kap gielės ē kap kara žaizdas,
Bundontės jaunītės atrastė pavīdā.

Tėkrū muosiedėškiu douna daug kartesnė –
Anėi tuo Baltounės² tarsi velnė vėngė
Mona tieva tompė nē ož kuokė esmė –
„Siūlė“ padėrbietė vuokėškuo padongie.

Ne vėinam „isiūlė“, kėts ē nebsogrīža –
Nuošėrdė tarnava Adolpiou garsėjem.
Kas keporie sava piešė jouda krīžio,
So tās mūsa žmuonis vuobulautė nējė.

¹ Kudurauskātė Meilė – rašituojė.

² Baltounis – 1941 m. Muosiedė nuovadas
viršīninks.

XVI DALĖS

1945–1955 m.

Atėdīau muokiklas doris atėdarios
Dar keliū poetu veidā ēšrīškieto –
Jug Botkutė Alma, Pabriežienė Marė¹
Sied so sava knīguom laikmetė karietuo.

Tīluos žuodės Alma rinkini gracinga,
Vaizdās iliostrava patiuos sokortāsės,
Muosiediu paskirė sava gražė knīga –
Duovėnuos brongesnės niekor nebsorasi.

¹ A. Butkutė-Bernotienė, M. Valavičiūtė-Pabrė-
žienė – literatės, kultūras darbuotuojės.

XVII DALĖS

1936–2013 m.

Vo kas aš, kor vėskou če eso sodiejės?
Irgi muosiediškis, iš pat Skouda gatvės.
Aple moni daug kas nieka negėrdiejė,
Nuors lonkiaus gimtėnie bemaž lig
senatvės.

Dabar jau senatvė, retiau beatklīsto,
Bet pruoguos pabūtė veltou nepraleido,
Švėit prisėmėnėmās tuolėmas
draugītės,
Glamuoniejo žvilgsnio sotėktūju veidus.

Daug kou jau ne gatvie, vo kapūs beradės,
Parīmau ē skausma ašara nošloustau,
Ē tuoliau kelīauju lig i sava pradė –
Jau i mon paskėrta omžėnībės ousta.